

Akademie výtvarných umění v Praze

Studijní program Výtvarná umění

Ateliér Figurálního sochařství a medaile/Škola Vojtěcha Míči

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Torzo

Torzo

Vypracoval: Tomáš Voves

Vedoucí diplomové práce: Vojtěch Míča

Oponent diplomové práce: Čestmír Suška

Akademický rok 2018/2019

Jak už z názvu vyplývá, ústředním námětem mé diplomové práce je torzo. Nejedná se však o fragment lidské postavy, ale o tělo stromu. Dané sochy jsem vytvářel v závislosti na principech růstu dřevin v souvislosti s pravidly torza figury. To znamená ztvárnění trupu bez končetin a hlavy. Vytvoření dvou nelidských těl obsahujících náznaky pokračování. Stabilní nestabilitu obsahující jistou vitalitu či růst dřeviny. Zobrazení neustálého vývinu a životaschopnosti i když trup umírá. Stálé zavalování ran a směřování vzhůru, přes to, že se dřevina rozkládá a degraduje. Propojení torza kmene s hledáním hranice s lidskou tělesností a živostí. K danému tématu mě přirozeně přivedl můj komplexní zájem o přírodu a především arboristika – péče o stromy, která je v současné době zdrojem mé obživy. Růstové směřování kmene vzhůru také souvisí s mou zálibou v horolezectví, kde mne podobná energie také směřuje stále výš.

Rozhodl jsem se pro dvě sochy založené na stejném principu, ale odlišné formy. Různost podoby se odvíjí od způsobu směřování růstové energie stromu. Energie buď směřuje čistě vzhůru a snaží se uzdravit nedostatky a poškození na kmeni či v druhém případě směřuje více do prostoru a zvětšování do výšky se odehrává o něco pomaleji. Obě sochy zobrazují růstové deformace, snahu o přežití, vývin za každou cenu a zároveň znaky zmaru a degradace. To znamená, že hlavními snahami torza jsou růst vzhůru a expanze do prostoru. V průběhu roku jsem od menších skic a modelů dospěl k objektům poměrně mohutného rázu, jehož záměrem je silnější působení na diváka a ovládnutí daného místa hmotou. Také mě ovlivnila velikost prostoru, ve kterém díla vznikala - Studio Bubec, Ateliér Čestmíra Sušky.

Během práce jsem uvažoval o použití jiných nestandardních materiálů. Například propojení betonu se dřevem či převedení formy do měnného materiálu, který časem degraduje, či se rozpadne. Ale mým primárním cílem byla práce s hmotou, která je stálá, víceméně neměnná a která se dá umístit i do exteriéru. Jako výchozí materiál jsem proto zvolil samotný beton. Viditelné dělicí roviny, vnímám tak, že podporují vizuální pocit rozpadu a růstu. Také podporují myšlenku torza jako nedokonalé kopie. Zároveň tyto nedokonalosti byly způsobeny mou nedočkavostí, což vnímám jako jistou hru náhody a dobrodružství během procesu odlévání. K tomuto vývoji přistupuji zcela vědomě a již s ním ve své práci počítám.

U první sochy jsem se zaměřil na zarůstání defektů, které mají náhodně pravidelnou nepravidelnost. Tvar obou soch má nutkání se rozvíjet či zvětšovat, pohlcovat okolí, dokud nebyl růst násilně přerušen. Zde tedy vzniká ono torzo,

stejně jako římské napodobeniny řeckých figurálních soch poničených v průběhu času. K druhé soše jsem po ideové stránce přistupoval stejně, jen jsem volil jiný způsob růstu a větvení. Více jsem se zaměřil na členitou expanzi do prostoru. V plánu mám ještě třetí ležící sochu, která již podlehlá degradaci a rozkladu. Její růstová energie končí. U té bych chtěl spojit formy těchto dvou těl a jejich kombinací zachovat něco z aktuálních stojících trupů, jen v jiných polohách s jinou energií směřující do země.

Podobně jako u torz figurálních si zde musíme domyslet, jak pokračovala, kam vedla a z jakého důvodu jsou zlomená či poničená. Jaké překážky jim stály v cestě, či co způsobilo zavalené rány. O přesnou podobu stromu mi však nešlo, pouze o jeho princip související s torzem lidským. Reálná torza stromů mě často oslovují svojí formou, překvapivou živostí a rozkladem. Zároveň ve mně budí zájem a představivost, jak strom dříve vypadal, když byl zcela zdrav a jak ovlivňoval své okolí. Rád bych pokračoval ve stejném tématu i po studiích. Jen bych chtěl více experimentovat a hledat vyjádření v dalších materiálech a médiích spojených s formou a objektem. Myslím si, že bych se měl více zaměřit na hledání vztahu růstu stromů a sochy. Pokusit se nebát vstoupit do mnou nevyzkoušených možností a více pracovat s náhodou a hrou. Rád bych zmínil podobný způsob zpracování kmene stromu z archaického období řecké civilizace označované pojmem „xoanon“ – v překladu „nebeský objekt“. „Xoana jsou starobylé dřevěné sochy bohů, kterým se v Řecku dostávalo obzvláštní úcty.“ [1] První sochy tohoto typu se objevily v antickém Řecku v 8. století před naším letopočtem. Jedná se o symbolické ztotožnění lidského těla a kmene stromu. Také jsem ve své práci vědomě zacházel se strukturou i tektonikou kmene stromu a tvarovým zdáním tělesnosti.

Umělecká práce s námětem kmene stromu není v moderním a současném umění záležitost výjimečná. Lze připomenout i Františka Bílka, jenž pracoval s významem stromu, dřeva. Světelnou symboliku vázal na vertikální tvarovou entitu, strom vnímal symbolicky jako chrám. Eva Kmentová prozkoumávala počátkem šedesátých let možnosti sochy s námětem stromu (Ptačí strom, 1962; Ležící strom, 1961). S námětem kmene stromu umělecky pracoval i Andy Goldsworthy (Hanging Tree, 2007), ve snaze evokovat tenzi mezi krajinou přirozenou a člověkem obdělanou. Berlinde De Bruyckere se zabývala tématem umírajícího stromu – torzem (Kreupelhout, 2013). Giuseppe Penone často pracuje s kovovým odlitkem kmene stromu.

Ai Weiwei inspirován pouličními prodejci se dřevem v Číně pracoval s ideou podmíněnosti celku a individuálního prvku prostřednictvím námětu stromu (Iron Tree, 2013).

Dále mohu vyjmenovat Jiřího Beránka, který motiv stromu a jeho torza často využívá. (Pocta Baroku, 1988). Také Ladislava Zívra díky způsobu kterým zachází s organickým tvarem, či Jana Ambrůze (Tam 1990) a jeho práci s krajinou. Oslovují mě i jeho monumentální dřevěné stavby. Má tvorba se vedle těchto umělců vyznačuje převáděním torza, kmene a těla stromu do jiného anorganického materiálu s následným upravováním a estetizací a především snahou zachytit celý koloběh existence a zániku stromu, současně ve vztahu s lidským tělem a životem.

„Dva stoleté jilmy bizarně utvářené do hadovitě zkroucených větví, plných smyslné emocionality, jsou mou estetickou normou před plastikami Lipchitzovými, Laurensovými a Arpovými. Jsou první školou imaginace a zážitků pro pozdější mystéria.“ [2]

[1] Jan Bouzek: Mezi archeologií a historií, s. 140

[2] Ladislav Zívr, Jaromír F. Typlt: Konfese Ladislava Zívra, Host, 1997.